

אמר רבי חנין: לא נברא יין בעולם הזה [ב"ח] אלא: לנחם אכלים, ולשלם בו שכר לרשעים, ששותין ושמתין ומקבלין עולמם בחייהם.

שנאמר: תנו שכר לאובד [לרשע], ויין למרי נפש.

אמר רבי חנין [גירסת ר"ח: **ופליגא דרבי חנין בר פפא: כל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמוב, אינו בכלל ברכה.**

כלומר: לא הגיע לסוף ברכה גמורה, ואפילו אם הוא עשיר בדברים אחרים.

שנאמר: וברך את לחמך ואת מימך. ומשמע מים דומיא דלחם: **מה לחם שניקה בירושלים אם ירצה בכסף מעשר שני שמעלה לשם, אף מים מיירי מאלו שניקה בכסף מעשר.**

והרי קיימא לן, הכל ניקח בכסף מעשר חוץ מן המים ומלח!?

ועל כרחך, **מאי ניהו "מים" האמורים בפסוק? – יין!**

וקא קרי ליה הכתוב ליין, **מים** ["מימך"].

סו-ב כדי ללמדך: **אי נשפך יין בביתו כמוב, איכא ברכה. ואי לא, לא.**

אמר רבי אילעאי: **בשלשה דברים אדם ניכר אם הגון הוא:**

א. **בכוסו:** אם דעתו מיושבת עליו ביינו.

ב. **ובכיסו:** כשנושא ונותן עם בני אדם, אם באמונה הוא עושה.

ג. **ובכעפו:** שאינו קפדן יותר מדאי.

ואמרי ליה [ויש אומרים] **אף בשחקו, בשחוק שלו שיהא נזהר שלא יתראה כהדיוטות עד שלא יתחלל בעיני הבריות ויהיה נראה שפל בעיניהם [מאיר].**

סוגית "חיצונה ופנימית" מתבארת על פי הריטב"א, כפי שפירשה לפום פשטא דשמעתא, ופעמים שהוא לא כרש"י.

א. עכו"ם וישראל הדרים בחצר אחת, לדעת רבי מאיר אוסר העכו"ם על הישראל להוציא לחצר. ולדעת רבי אליעזר בן יעקב אינו אוסר, מפני שאינו שכיח [כדאיתא ריש פירקין].

ב. שני ישראלים הדרים עם העכו"ם, ואף אוסרים זה על זה מלהוציא לחצר, ודר עמהם עכו"ם – העכו"ם אוסר עליהם אף לרבי אליעזר בן יעקב [מתניתין ריש פירקין].

[וטעם איסור העכו"ם, אף על גב שאין דירת העכו"ם נחשבת דירה, משום גזירה שמא ילמד ממעשיו, אסרו חכמים, וכדלעיל בגמרא].

ג. שתי חצרות זו לפנים מזו, ודרים בפנימית שני ישראלים, ויש להם דריסת רגל לעבור דרך החיצונה, אסור להוציא מהבית שבחיצונה לחצר שבחיצונה, עד שיערבו עם הפנימיים, והוא הנקרא: "רגל האסורה במקומה".

כלומר: דריסת רגל שיש לאדם מהחצר הפנימית בחיצונה:

אם בפנימית – שהיא מקומה של אותה רגל – אסורה היא מלהוציא מבית לחצר כשלא עירבו ביניהם, שהרי שנים דרים בפנימית – אוסרת הרגל האסורה, שלא במקומה!

עד שישכיר הגוי רשותו [וראה לקמן בשם השפת אמת].

כמאן אמרה רב לשמעתייה, דאסור לטלטל אף בפנימית — כרבי מאיר!

דאילו לרבי אליעזר בן יעקב, כיון שבפנימית ליכא אלא ישראל אחד ועכו"ם אחד, אינו אוסר העכו"ם, וכדאמרן.

כרכיש ליה רבה ברישיה [נענע רבה לרב ששת בראשון] להודות לדבריו.

אמר תמה רב יוסף: וכי תרי גברי רבכרי כרבנן [שני אנשים גדולים כמו רבה ורב ששת] ליטעו בהאי מילתא [יטעו בדבר זה]?

והא ודאי לאו כרבי מאיר אמרה רב, אלא כרבי אליעזר בן יעקב, ולא אסר בפנימית [דהא ליכא שני ישראלים], אלא רק בחיצונה, שרשות שני ישראלים שולטת בה [רש"י] הוא דאסר!

דאי כרבי מאיר ואף בפנימית אסר — למה לי הא דאמר רב: **ישראל בחיצונה**, דמשמע שבא ללמד שאף החיצונה אסורה.

והא לא הוה ליה אלא לומר: ישראל ונכרי בפנימית, בא מעשה לפני רבי ואסר. דנשמע מיניה שהפנימית — שאין בה אלא ישראל אחד — אסורה, וכל שכן החיצונה — שרשות שנים שולטת בה — אסורה.⁽²³⁾

וכי תימא שלא בא רב להשמיענו דין, ולהוכיח כן ממעשה.

אלא, כאילו אמר: "מעשה בישראל ונכרי

כלומר: הרי היא אוסרת את הטלטול בחיצונה — שאינה מקומה — עד שיערבו עמה.

ד. אבל שתי חצרות זו לפניו מזו, ודר רק ישראל אחד בפנימית, שמותר הוא במקומו כיון שיחיד הוא, ויש לו דריסת רגל לעבור דרך החיצונה, נחלקו תנאים, אם אוסר על בני החיצונה עד שיערבו עמו.

והוא הנקרא: "רגל המותרת במקומה", דפליגי בה תנאי, אם "אוסרת שלא במקומה", דהיינו בחיצונה [סעיף ג וסעיף ד מבוארים במשנה לקמן עה א].

אמר רב יהודה אמר רב: ישראל ונכרי הדרים בחצר פנימית, וישראל אחד דר בחיצונה — כבר בא מעשה שכזה לפני רבי, ואסר, עד שישכיר העכו"ם.

ובא מעשה לפני רבי חייא, ואסר.

ולא פירש רב באיזה מן החצרות אסרו, אם אסרו בין בפנימית ובין בחיצונה, או דילמא לא אסרו אלא בחיצונה. ונחלקו בה אמוראים, כדמפרש הגמרא ואזיל.

יתוב רבה ורב יוסף בשילהי פירקיה [לאחר הדרשה] **דרב ששת, ויתבי רב ששת וקאמר:** הא דאסרו, היינו גם בחצר הפנימית, שדרים בה ישראל אחד ועכו"ם אחד.

וכל שכן שאסרו בחיצונה, שרשות שני ישראלים שולטת בה [האחד שדר בה, והשני שדורס בה].

לפי שאוסר העכו"ם בדריסת רגלו עליהם,

החיצון לשכור? והרי כל עיקר הטעם היה כדי

23. ותמה בשפת אמת: וכי מהיכן נדע שצריך

בפנימית וישראל בחיצונה ואסר רבי",
ומעשה שהיה כך היה, ולא שייך לאקשווי
שלא יזכיר שהיה ישראל בחיצונה.

הא ליכא למימר.

דהא בעו מיניה מרב: פנימי במקומו —
מהו לטלטל שם?

ואמר להן: מותר.

אלמא דלאו כרבי מאיר סבירא ליה לרב,
ולא אסר בפנימית אלא בחיצונה.

ומקשה תלמודא [ולא רב יוסף]:

ואלא מאי, כמאן אמרה רב — כרבי
אליעזר בן יעקב.⁽²⁴⁾

והא לרבי אליעזר בן יעקב לא סגי בהכי.

דהאמר: עד שיהו שני ישראלים "אוסרים זה
על זה".

והכא, שני ישראלים איכא בחיצונה, אבל
אין אוסרים זה על זה, שאין הישראל הפנימי
אוסר על החיצון לדעת חכמים הסוברים
דרגל המותרת במקומה אינה אוסרת שלא
במקומה. והכא בפנימית, הרי מותר הוא
לישראל — לרבי אליעזר בן יעקב — כיון
שהוא לבדו עם העכו"ם. וכיון שכן אף
העכו"ם אינו אוסר!?

אלא, כלומר: וכי תימא דמימרא דרב אזלא
כרבי עקיבא.

דאמר: אפילו רגל המותרת במקומה —
אוסרת שלא במקומה. כי אף שמותר הוא
במקומו, אוסר הוא את החיצונה, כיון שיש
לו דריסת רגל עליה. וכיון דאסר עליה, הווי
להו בחיצונה "שני ישראלים אוסרים זה על
זה", ומהני נכרי לבטל עירובן [רש"י].

אפילו תימא הכי, מימרא דרב — מימרא
פריכא:

כי למה לי דאדכר רב: ישראל ונכרי.
דמשמע, שרק משום דאיכא נכרי בפנימית
הוא דאסר בחיצונה. הא ליכא נכרי היתה
מותרת החיצונה.

דאי כרבי עקיבא אזלא — הרי אפילו
ישראל לבדו בפנימית, שהוא "רגל המותרת
במקומה", נמי אסר, בדריסת רגלו על
החיצונה?!

אמר משני רב הונא בריה דרב יהושע:
לעולם כרבי אליעזר בן יעקב [דאי כרבי
מאיר, אף בפנימית היה אסור], וכרבי
עקיבא [דאי כחכמים, לא הווי "אוסרים זה
על זה"], ולא תיקשי למה לי נכרי.

הכא במאי עסקינן, כגון שעירבו בן
הפנימית עם בן החיצונה.

וטעמא דאיכא נכרי, דאסיר על החיצונה,
הוא דאסור בחיצונה.

אבל ליכא נכרי — לא אסיר הישראל על
החיצונה, דהא עירבו זה עם זה.⁽²⁵⁾

ישראל אחד. אבל בחיצונה שרשות שנים שולטת
בה, אסור — רבינו פרץ.

25. וכתבו התוספות, לבאר החילוק — לרבי

שלא ילמוד ממעשיו, וזה אינו שייך בחיצון,
וראה מה שהבאנו לקמן בשם הריטב"א.

24. ומשום הכי בפנימית מותר, דליכא אלא

בעא מיניה רבי אליעזר מרב:

[דאמר, אם ישראל ועכו"ם בפנימית וישראל בחיצונה, אוסר העכו"ם על החיצונה לרבי אליעזר בן יעקב. ומוכח, דשכיח הוא שידור ישראל לבדו עם עכו"ם בפנימית, כשיש ישראל בחיצונה. דאם לא כן, הוה לה מילתא דלא שכיחא דלא גזרו בה רבנן]:

ישראל ונכרי הדרים בחיצונה, וישראל בפנימית — מהו דנימא אף הכא שיאסור העכו"ם על החיצונה, לרבי אליעזר בן יעקב?

ומפרשינן לספיקא:

מי נימא **התם** — בעכו"ם בפנימית — **טעמא** דאסיר העכו"ם, **משום דשכיח** הוא, **דדייר** עמו ישראל לבדו בפנימית [ובמילתא דשכיחא גזרו], **כיון דמירתת** [מפחד] **נכרי** להורגו לישראל הדר עמו בפנימית, **וסבר** [משום דאומר בלבין]: **השתא אתי ישראל** [עכשיו יבוא הישראל] שבחיצונה, כשיראה

בחסרון חבירו שבפנימית, ויתבע דמו, ואמר **לי: ישראל דהוה גבך** [זה שהיה עמך] **היכא** הוא?! וסומך על כך הפנימי ואינו חושש לדור עמו.

אבל הכא, שדר ישראל לבדו עם עכו"ם בחיצונה, לאו מילתא דשכיחא היא.

שאינן העכו"ם חושש להורגו [ואף דאיכא עוד ישראל בפנימית], שאומר בלבו העכו"ם: כשיבוא הפנימי לתבוע דמו של חיצון, **אמינא** ליה [אומר לו], לא הרגתיו, אלא **נפק אזל** ליה [יצא והלך לו].

אבל לעיל, חושש הוא להרוג הפנימי, כיון שלא יוכל לומר לישראל החיצון שהפנימי הלך לו, שהרי לא ראה החיצון ביציאת הפנימי.

או דילמא אף הכא שכיח הוא.

דחכא נמי מירתת הנכרי להרוג הישראל הדר עמו בחיצון. **דסבר: השתא** [בשעת

ישראל יחידי עם עכו"ם לא שכיח, אף כששכיח הוא — כדהכא — נמי מותר.

ובריטב"א הקשה: והרי החיצון לא עבד איסורא שלא לדור עם העכו"ם שמא ילמד ממעשיו — שהרי אין דר עמו — ולמה נקנסנו לשכור מן העכו"ם. ואדרבה, לפנימי דעבד איסורא לקנוס, כיון דשכיח הוא שידור ויסמוך על שמירת החיצון, וכדאמר בגמרא.

ותירץ הריטב"א: כיון שמחמת שמירתו הוא שדר הפנימי עם החיצון, לדידיה קנסינן ליה "דכל היכא דאיכא למיקנס במקום שני ישראלים [דהיינו בחיצונה שרשות שני ישראלים שולטת בה], הכי עדיף טפי, שלא לחלוק בדברי רבי אליעזר בן יעקב".

אליעזר בן יעקב — בין פנימית לחיצונה. דלכאורה קשה, והא טעמא דישראל יחיד עם עכו"ם מותר, הוא משום דלא שכיח שידור לבדו עם עכו"ם, ואם כן, יקשה הכא ממה נפשך: אם לא שכיח הוא שידור הפנימי עם העכו"ם, אם כן אף לחיצון יהא מותר [כיון שלרבי אליעזר בן יעקב, אין אוסר העכו"ם אלא על שנים דשכיחי]. ועל כרחך, כדאמר לקמן בגמרא [בעמוד זה], דשכיח הוא שידור הפנימי לבדו עם העכו"ם, לפי שסומך על שמירת החיצון.

וכיון שכן, למה לא יאסר אף הפנימי, והרי שכיח הוא שידור עמו, ויאסר!?

וביאררו התוספות: אף דחכא שכיח הוא, מכל מקום לא פלוג רבנן, ואמרו: דכיון דבסתם

מעשה] **אתי ישראל וחזי לי** [יבוא הפנימי ויראני הורג החיצון], וכיון דשכיח הוא אף זה אסור.

אמר ליה רב: נתקיים בך "תן לחכם ויחכם עוד", דכשם דעכו"ם בפנימי אוסר, כך עכו"ם בחיצונה, אוסר. (26)

ריש לקיש ותלמידי דרבי חנינא איקלעו לההוא פונדק [אכסניא, שחדרים שלה פתוחין לחצר, ואוסרין האכסנאים זה על זה מלהוציא לחצר עד שיערבון]. ואחד החדרים היה מושכר לעכו"ם, ולא הוה ההוא עכו"ם השוכר בערב שבת באכסניא לשכור הימנו רשות, והיו חוששים שמא יבא בשבת ויאסור עליהם. אבל הוה משכיר [בעל האכסניא] התם.

אמרו הסתפקו: **מהו למיגר** [לשכור רשות] **מיניה** דמשכיר?

ומפרשינן לאיבעיא:

כל היכא דלא מצי משכיר מסליק ליה לשוכר עד תום הזמן ששכר — **לא תיבעי לך דלא אגרינא** מיניה דמשכיר, דודאי לאו ברשותיה הוא.

כי תיבעו, היכא דמצי מסליק ליה — מאי?

מי אמרינן: **כיון דמצי מסליק המשכיר לשוכר — אגרינא** אפשר עתה לשכור ממנו את רשותו כדי שלא יאסור עליהם בשבת.

או דילמא, השתא מיהא הא לא סלקיה. ואינו רשותו של משכיר, ולא תועיל השכירות ממנו.

אמר להן ריש לקיש: כין דספיקא דרבנן הוא הולכין בו להקל.

ולפיכך: **נשכור** עתה מהמשכיר, ונוציא לחצר. **ולכשנגיע אצל רבותינו שבדרום — נשאל להן!**

אתו באו אצל רבותינו שבדרום.

שיילו לרבי אפס, אם יפה עשו. **אמר להן: יפה עשיתם ששכרתם!**

רבי חנינא בר יוסף, ורבי חייה בר אבא, ורבי אפי, איקלעו לההוא פונדק, ולא היה הנכרי בביתו. ומערב שבת עירבו [על פי ב"ח] ביניהם, כיון דלא היה בביתו שיאסור עליהם [כדאמרינן לעיל — דף סב ב — שכשאינו בביתו אינו אוסר].

אתא נכרי, מרי בעל דפונדק בשבתא, והשתא אוסר עליהם [שהיה בעל הפונדק דר באותו חצר, ואוסר עליהם], ומבטל עירובם.

אמרו הסתפקו: **מהו למיגר** לשכור **מיניה** בשבת, ואחר שישכיר יבטלו רשותם לאחד, וההוא יטלטל [אבל עירובם בטל, משהגיע הנכרי — תוספות]?

מי אמרינן: **שוכר — כמערב דמי.**

מה מערב יכול לערב רק **מבעוד יום** ולא בשבת, אף **שוכר**, דוקא **מבעוד יום** יכול לשכור.

או דילמא, שוכר — כמבטל רשות דמי:

לפנימי — אף דלעיל קנסנו את החיצון שאינו

26. וכתב הריטב"א: הכא קנסין לחיצון ולא